

# En norsk molbohistorie

Af Jon Hustad

**Ren politik. Stortinget har vedtaget, at energistormagten Norge skal være klimaneutral. Hele molevitten skal finansieres af eksport af olie og gas.**

Hvis der er noget, I danskere har formået at eksportere til Norge, så er det molbohistorier. Undertegnede har selv som skoleelev haft den store ære i en skolekomedie at være en af de otte molboere, som bar hyrdedrengen gennem marken for at jage storken ud af kornet. Vi fik trådt de papfigurer, som forestillede kornet, godt og grundigt ned – men hyrdedrengen selv kunne fri for skyld tage hjem efter at have jaget fuglen bort.

I Norge har vi ikke nok i otte molboere; vi skal bruge hele ti. Vi nordmænd har nemlig tilsyneladende råd til allerede i 2030 at blive et klimaneutralt nuludledningssamfund. Det vedtog Stortinget i hvert fald, før det gik på sommerferie. Hvor kommer så de ti molboer ind i billedet? I energisektoren. I foråret fremlagde den borgerlige regering en energirapport, som førte til Stortingets beslutning om at gøre Norge klimaneutralt allerede om 14 år. I den står en sætning, der ikke gør megen stads af sig: »Norge eksporterer næsten ti gange sit eget energiforbrug.« Det er disse ti energimolboere, der skal gøre Norge til et nuludledningssamfund. Sagt på en anden måde: Norge vil holde op med at udlede CO<sub>2</sub> ved at få omverdenen til at aftage voldsomme mængder olie og gas fra os.

Lad os sætte tallene i perspektiv. Danmark og Norge er temmelig ens: Danmark har 5,6 millioner indbyggere, og Norge nærmer sig de 5,3. Begge lande eksporterer olie og gas, og begge har en stor energisektor i international sammenhæng. Eller rettere sagt: Norge har en enorm energisektor. Vi er det land i Europa, som eksporterer suverænt mest energi per indbygger.

I 2013 forbrugte Danmark 203 TWh (en TWh er en milliard kilowatt-timer), og 196 af dem blev produceret derhjemme, hvilket jo er udmærket. 34 af disse TWh'er kom fra elektricitet, og en tredjedel af elektriciteten kom fra vindkraft. I alt slap Danmark 38 millioner ton CO<sub>2</sub> ud, hvilket er vældigt flot i en europæisk sammenhæng (når vi ser bort fra den import af beton og metal, som vindmølleproduktionen kræver).

Så er der Norge: Inklusive energiforbruget i olie- og gasproduktionen har vi et forbrug på godt og vel 300 TWh. Norge er et stort land med store vidder, og vi er derfor nødt til at rejse meget. Men ikke så meget, at vi slipper vældig meget mere ud end danskerne. Hvis vi ser bort fra olieproduktionen, som benyttede omkring 50 TWh, er der tale om knap 260 TWh i forbrug på fastlandet. Norge producerer nu næsten 160 TWh i vandkraft, og 69 procent af alt energiforbrug på det norske fastland kommer fra vandkraft. På det europæiske fastland har Norge den suverænt største andel i forbruget af vedvarende energi. Halvdelen af Europas kunstige vandreservoirer ligger i Norge. Det betyder, at vi producerer halvdelen af Europas hydroelektriske energi. Gud har været god imod os.

## En glædens dag

Men det hele blegner, når vi trækker olien og gassen ind i billedet. Vi producerer 2.350 TWh om året, næsten 2.200 i form af olie og gas, og godt og vel 2.000 TWh går til eksport til udlandet, mestendels EU. Nettoeksporten af vandkraft udgør blot 14 TWh af den samlede energiproduktion. Det er i øvrigt i høj grad Danmark, som importerer den norske vandkraft, eftersom I har brug for backup-kraft, så I ikke er afhængige af den ustabile og lidet lønsomme vindkraft.

Set udefra skulle man tro, at Stortingets vedtagelse af klimaneutralitet indebar, at Norge ville koncentrere sig om at nedbringe olie- og gasproduktionen, eftersom Norge har meget lille CO<sub>2</sub>-udledning på fastlandet, men er Vesteuropas største eksportør af CO<sub>2</sub>-udledning som følge af olie- og gasproduktionen. Når nu CO<sub>2</sub> ikke stopper ved grænsen, skulle målet vel ideelt set være at ophøre med at eksportere CO<sub>2</sub>.

Hvis hyrdedrengen var gået alene ud for at jage storken, og de otte molboere var blevet hjemme, så ville landsbyen have haft mere at spise, fordi mindre af kornet var blevet trampet ned. Men sådan tænker vi ikke i Norge. »Halvdelen af den norske olie og gas er ikke hentet op endnu,« sagde olie- og energiminister Tord Lien, da han tilbage i maj med massiv støtte fra Stortinget åbnede et helt nyt koncessionsfelt for olie og gas i Barentshavet for første gang i 20 år. »Dette er en glædens dag,« tilføjede han.

Og her begynder I danskere måske at klø jer i nakken og spekulere over, om Norge vitterligt skal være et nuludledningssamfund, samtidig med at vi øger eksporten af olie og gas. Og svaret er ja, og for ret at forstå dette må man huske på Martin Luthers ord, da han drog af sted til Rom: Det handler om afладshandel og politisk opportunisme.

### **De tre aber**

I Norge har vi to partier, som op igennem historien har været særligt optaget af det, de hævder er miljøkamp: Sosialistisk Venstreparti og det fordums store, borgerlige parti Venstre. Sosialistisk Venstreparti sad i Stoltenberg-regeringen fra 2005 til 2013, hvorpå Erna Solberg fra Høyre dannede ny regering sammen med Fremskrittspartiet. Venstre er tungen på vægtskålen i Stortinget og holder Solberg-regeringen ved magten, sådan som Sosialistisk Venstreparti i sin tid holdt Stoltenberg-regeringen ved magten.

Såvel Sosialistisk Venstreparti som Venstre har i mange år sagt, at de vil bringe den norske olieproduktion ned, samtidig med at de er særdeles ivrige efter at bruge løs af indtægterne fra olien. I 2013 fik de to partier pludselig konkurrence som fortalere for det, man kan kalde for ti procent-samfundet. Navnet hentyder til den andel af vælgerkorpset, som hævder at være særligt optaget af miljø, økologisk mad og international solidaritet.

Konkurrencen kom fra Miljøpartiet De Grønne, som har følgende formulering i partiprogrammet: »De Grønne vil ikke afvente global enighed, men udnytte Norges særlige situation (økonomisk såvel som politisk) til at udvikle os til et foregangsland« – idet man henviser til nedbringelsen af CO<sub>2</sub>-udledningen. Til det kan man sige, at hvis Norge er i en særlig situation, så bliver det svært at være foregangsland for andre. Det er eksempelvis ikke enkelt at finde de nødvendige fjelde i Danmark til at bygge store vanddepoter.

Eftersom Norge har et ti procent-samfund, hvor ti procent erklærer sig særligt optaget af den globale opvarmning, har både Sosialistisk Venstreparti og Venstre været garanteret en betryggende stor gruppe i Stortinget; vi har en spærregrænse på fire procent ved valg til Stortinget. Men i 2013 fik Miljøpartiet en enkelt repræsentant ind fra Oslo og ligger nu til at opnå lige under fire procent ved næste valg. Hvis de tre partier med en miljødagsorden får en ligelig fordeling af de ti procent ved næste valg, så havner de alle tre under spærregrænsen. Så nu konkurrerer de tre partier benhårdt indbyrdes om vælgerne, mens både Høyre og Arbeiderpartiet er tvunget til at lytte efter, hvad de siger.

Norge er altså havnet i den situation, at de tre store partier på tinge, Høyre, Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet, ønsker at opretholde og øge den norske produktion af olie og gas, mens de mindre partier – som afgør, hvem der kan danne regering – ønsker at mindske olieproduktionen og gøre Norge til et klimaneutralt samfund. Det giver nogle paradoksale resultater. I Stortinget har de tre velkendte abekatte taget bolig og vil hverken se, høre eller mærke ondskaben.

Noget af det første, der skete, indtraf i Stoltenberg-regeringens anden periode. De norske energiselskaber er næsten helt ejet af stat og kommuner, og i 2002 var de omkring 250 milliarder kr. værd. I 2012 trådte en aftale med Sverige i kraft, hvis formål er at subsidiere sig til nye vedvarende energier – den såkaldte grønne certifikat-ordning. Tilsammen skal de to lande producere 28,4 nye TWh før 2020. Forbrugerne i Norge får en ekstra energiregning på mindst 40 milliarder kr. i den periode. Men fordi Norge, allerede før ordningen blev vedtaget, havde et energioverskud, er priserne på energi gået voldsomt ned. Ordningen skal udfases i 2035, men Statistisk Sentralbyrå vurderer, at kommunerne og staten hvert år mister ti milliarder kr. i udbytte fra energiselskaberne, som nu har fået halveret deres værdi.

## Dyre elbiler

Fører ordningen så til mindre udledning? Det er tvivlsomt. Norge udleder hvert år 54 millioner ton CO<sub>2</sub>, hvoraf husholdningerne står for de 0,5 millioner ton, eftersom næsten alt deres energiforbrug kommer fra vandkraft. Den slags tager Stortinget ikke hensyn til: Alle nye huse i Norge skal efterhånden være klimaneutrale, og diverse forordninger og regulativer gør formentlig et almindeligt hus omkring en million kr. dyrere at bygge. Heller ikke kontorbygninger udleder nævneværdig CO<sub>2</sub>, eftersom de også bruger vandkraft, men Stortinget har alligevel besluttet, at staten skal subsidiere isolation, som får energiforbruget ned med en fjerdedel.

Et andet indgreb, som er blevet besluttet, er, at nye biler og skibe, der sejler på norske have, skal være klimaneutrale i 2025. Det skal sikres på mange forskellige måder, men eftersom vi både har fået megen bæredygtig energiproduktion og skal gøres elektriske, får vi brug for et nyt og bedre linjenet. Statnett, det centrale elektricitetsnet, vil blive nødt til at udbygge det nationale net for 70 milliarder kr. før 2025.

Allerede nu har Norge 120.000 elbiler. De betaler ingen afgifter og kan køre gratis om bord på norske færges og forbi betalingsbomme. 25.000 af dem er Tesla'er, som ville koste 2,2 millioner kr., hvis de skulle betale afgifter baseret på motoreffekt, men nu kun koster 800.000 kr. Statistisk Sentralbyrå har beregnet, at uanset hvilke modeller man bruger, betaler norske skatteydere 5-15.000 kr. for hvert ton, man reducerer CO<sub>2</sub>-udledningen med ved at subsidiere elbiler. P.t. kan man købe et ton CO<sub>2</sub>-udledning for lidt under fem euro i EU-området.

Indtil videre er den norske stat gået glip af fem-seks milliarder kr. i afgifter på elbilerne. Hvis hele den norske båd- og bilpark skal gøres elektrisk, taler vi om mange 100 milliarder kr. Mindsker elektrificeringen så CO<sub>2</sub>-udledningen? Well, elbiler og både drives frem af litumbatterier. Kina sidder på 70 procent af verdensmarkedet for litium. Når norsk industri producerer en enhed, sker der ingen udledning ved brug af én KWh, eftersom produktionen er baseret på vandkraft. I Kina genererer hver produceret enhed 800 gram partikel- og CO<sub>2</sub>-udledning per KWh.

Listen af vedtagne tiltag på tinge er vældig lang. Ingen har regnet på, hvad disse tiltag samlet set kommer til at koste frem mod 2030, men vi taler formentlig om op imod en billion kr.? Heldigvis har vi olien. Siden vi begyndte at bruge af pengene i Oljefondet, som nu er på 7,5 billioner norske kr., har Norge ikke haft nogen skattestigning. Arbejderpartiet har indtil videre garanteret, at skatterne ikke skal stige. Hver sjette krone på statsbudgettet kommer fra den norske oliefond, og det store forbrug af oliepengene har gjort, at norsk industri er på vej til at blive udkonkurreret. Det har på sin side ført til, at udledningen fra norsk industri er faldet fra 18 millioner ton i 1990 til knap ti millioner nu. De udflyttede virksomheder har slået sig ned i Østeuropa og i Kina, hvor stort set al energien kommer fra kul.

Nu er det jo ikke, fordi det på nogen måde er sikkert, at Stortingets beslutning reelt bliver ført ud i livet. Da Gro Harlem Brundtland tilbage i 1987 fremlagde FN's program for »bæredygtig udvikling«, fulgte det norske storting op med at vedtage en reduktion af Norges klimaudledning i 90'erne. I stedet gik udledningen op med seks procent. Desuden bliver det stadig sværere at hente norsk olie og gas op, fordi de »lette« felter efterhånden er udnyttet og på vej til at blive tømt. Det betyder en stadig større udledning, fordi energiforbruget ved produktionen vokser.

Et stop for import af biler og både drevet ved fossil energi kan heller ikke komme på tale, hvis vi skal overholde EUs og Verdenshandelsorganisationens regler. Hvis Norge vil være klimaneutralt globalt set, er vi derfor nødt til at købe klimakvoter for mindst 20 milliarder kr. om året fra 2030, siger regeringen. Det skal nok gå – vi kan jo bare tage pengene fra Oljefondet.

*Jon Hustad er journalist på Dag og Tid. Artiklen er oversat fra norsk af Sara Høystrup*